

L'ESCRITOR
DEL MES
(FEBRER 2025)

Enric Ribes i Marí

(Eivissa, 1955) 70e aniversari

ENRIC RIBES I MARÍ
(1955) 70è aniversari

1ª Edició. Febrer de 2025

Edita: **Ajuntament d'Eivissa - Biblioteca Municipal**

Coordinació: **Fanny Tur**

Exposició bibliogràfica i bibliografia: **Obdúlia García**

Correcció lingüística: **Marga Torres. SAL de l'Ajuntament d'Eivissa**

Col·labora: **Ana Colomar**

© de les fotografies: **Els seus autors**

Disseny i impressió: **Print Art | Eivissa**

Dipòsit Legal: DL I 14-2025

Enric Ribes i Marí, filòleg i investigador

Rosa Vallés Costa

En l'etapa de joventut participa activament en la renovació de l'Institut d'Estudis Eivissencs (IEE) i la recuperació de la llengua catalana. Obté el Premi de la Nit de Sant Joan 1976 per *Aportació pitiüsa al Diccionari Català Valencià Balear*, col·labora en la redacció del document *Toponímia bàsica de les Pitiüses* (1978) i treu al *Diario de Ibiza* "Sa llengua d'Eivissa i Formentera: lliçons bàsiques (1978-1981)", a més de nombrosos articles de divulgació lingüística. Des de les primeres eleccions democràtiques es presenta com a candidat per formacions progressistes, primer a les municipals, regidor de l'Ajuntament d'Eivissa; a les autonòmiques, diputat al Parlament balear i conseller al Consell d'Eivissa i Formentera; i les eleccions generals, diputat al Congrés de Diputats.

Compagina l'activitat política amb l'ensenyament i difusió de la llengua, la investigació i la literatura, amb un conte infantil i dues novel·les. De 1986 és *Sabíeu que...? Paraules d'Eivissa i Formentera*, anotacions i comentaris, sobretot etimològics, sobre un centenar de paraules pitiüses. I de 1991 l'*Aportació pitiüsa al DCVB*, que complementa els 10 volums del *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Coautor, amb Pilar López i Gaspar Valero, del *Recull Toponímic de l'Illa de Formentera*, inventari que aplega uns 3.000 topònims i microtopònims, el principal estudi global dels noms de lloc de Formentera, elaborat el 1993 sota la direcció de Joan Miralles (UIB)

A partir del canvi de segle es dedica exclusivament a la investigació i a la docència. Es llicencia en Filologia Catalana per la Universitat Oberta de Catalunya (UOC, 2003); la tesi de llicenciatura, *La supervivència de la toponímia precatalana d'Eivissa i Formentera i l'Onomasticon Cataloniae*, fou publicada el 2005 per Publicacions de l'Abadia de Montserrat. El 2010 presenta la tesi doctoral a la Universitat de València on obté la màxima qualificació, *Toponímia i dialecte a Eivissa i Formentera. El paper dels topònims en la recerca dialectal: l'exemple de la costa*

pitiüsa. Participa en la vida acadèmica universitària, entra en la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i es converteix en president de la Comissió d'Onomàstica.

El seu interès per la toponímia s'ha accentuat en l'última dècada del segle XX. El 1992 publica *Noms de lloc*. Segueixen *La toponímia de la costa de Sant Joan de Labritja* (1993), *La toponímia de la costa de Sant Antoni de Portmany* (1995) i *La toponímia costanera del municipi d'Eivissa* (2006), treballs que tenen com a referència els de Cosme Aguiló sobre toponímia costanera. La toponímia és el conjunt de noms de lloc d'un determinat territori i, a la vegada, la branca de l'onomàstica que estudia els topònims, noms propis que serveixen per anomenar llocs concrets, amb un caràcter particular. Vinculats a la geografia, la llengua, la cultura i història de les societats que hi han viscut, els noms de lloc permeten identificar-los

i comprendre la societat que els ha creat, la seua percepció del territori, espai afaïçonat segons una mentalitat i model econòmic i polític.

L'estudi i fixació de la toponímia és un repte assumit per l'IEE i Enric Ribes i Marí, que dirigeix i coordina els treballs de la toponímia costanera dels municipis de Santa Eulària des Riu i Sant Josep de sa Talaia (editats 2023). Tot amb uns estrictes criteris científics per a la fixació gràfica dels topònims, segons el document elaborat per la UIB i aprovat per la Secció Filològica de l'IEC.

Enric Ribes i Marí, un autor prolífic

Maurici Cuesta i Labèrnia

Com ja he escrit i dit en ocasions anteriors, de n'Enric Ribes i Marí voldria destacar la seua versatilitat intel·lectual i la seua capacitat de fer feina en equip.

Si bé el camp productiu on més ha destacat, i destaca, és en el recull i la difusió de la toponímia d'Eivissa i Formentera, especialment, també vull destacar la seua tasca com articulista, lingüista i novel·lista. En la faceta toponímica, gràcies a ell comptam amb un exhaustiu recull de la

toponímia costanera de l'illa d'Eivissa i de tota l'illa de Formentera, si bé en aquest cas en col·laboració. En el cas eivissenc, els noms de lloc de la costa de Sant Josep de sa Talaia no els està recollint en persona, però sí que ho fa com a director de les dos beques de recerca que ha adjudicat l'Institut d'Estudis Eivissencs. Terra endins de l'illa també té toponímia recollida, és clar. Quan treballa la toponímia ho fa de manera holística, atenent la influència del territori, la geografia, la història, l'evolució de la llengua, la fonètica, els usos i costums populars, etc. Així, els seus reculls toponímics, exhaustius, no són només una lliçó de la llengua catalana parlada a Eivissa i Formentera, sinó que són una demostració profunda i d'ampla mirada sobre la recerca científica.

El vaig descobrir com a novel·lista amb *Pecat de titelles* (1997), obra que vaig trobar molt interessant des del punt de vista narratiu i d'argument. Aquesta em va dur a la també suggestiva *Solcar un mar de foc* (1990).

Poca cosa més puc comentar sobre la seua faceta com a periodista i articulista d'opinió, camp que conreà pregonament als anys 1990 i primers 2000, que no sigui per destacar la seua capacitat informativa i reflexiva. A més, una qualitat que va saber servir en diversos mitjans de comunicació i sobre temàtiques diverses. En el camp de l'opinió va fer servir la mordacitat com una arma ben precisa per arribar al moll de l'ós de la qüestió tractada, per posar de relleu contradiccions, etc.

De la seua feina com a lingüista, dir que les seues obres són cabdals per al català d'Eivissa, sobretot per al recull terminològic. Em resulta molt útil, en aquest sentit, la seua *Aportació al Diccionari Català Valencià Balear* (1991).

Per acabar, treballa i vol treballar en equip en projectes diversos editorials, ho fa fàcil, és flexible, propositiu i crític. En don fe com a redactor de l'*Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera* i com a company del Consell de Redacció de la revista *Eivissa*, publicada per l'Institut d'Estudis Eivissencs.

La toponímia, patrimoni immaterial, i Enric Ribes

Fanny Tur Riera

L'any 2003 la UNESCO va aprovar la Convenció per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial. Es va ratificar l'any 2006. La importància d'aquest patrimoni tan fràgil i els principis de la Convenció de la UNESCO quedaren reflectits a la Llei 18/2019 de 8 d'abril, impulsada per la conselleria de Cultura, Participació i Esports del Govern de les Illes Balears i publicada el 13 d'abril d'aquell any, de salvaguarda del patrimoni cultural immaterial de les Illes Balears, que derogava la Llei 1/2002, de 19 de març, de cultura popular i tradicional. La nova llei actualitzava

i millorava el contingut de la norma, en la qual s'havien incorporat nous conceptes de patrimoni cultural immaterial, destacant la importància dels portadors i les seues manifestacions culturals com a integrants del patrimoni immaterial i garants de la seua transmissió. Així, l'article 3 indica que el patrimoni cultural immaterial es manifesta, en particular, en els àmbits següents:

a) Formes de comunicació, tradicions i expressions orals i les seves produccions, incloses la llengua i les seves modalitats i particularitats lingüístiques com a vehicle del patrimoni cultural immaterial, **com també la toponímia tradicional com a instrument per a la denominació geogràfica del territori.**

Des de fa molts anys, Enric Ribes Marí, l'Escriptor del mes de febrer 2025, ha dedicat la major part de la seua tasca investigadora a l'estudi de la toponímia i microtoponímia no tan sols de les Pitiüses sinó d'altres indrets del país, com ara Maçanet de la Selva.

Quan desapareixen paisatges, desapareixen amb ells els noms dels llocs. D'aquí la importància de conèixer, conservar, reivindicar i evitar la substitució dels topònims i microtopònims, patrimoni que és un llegat, així com de la feina de tots els que han treballat aquest camp.

Biografia

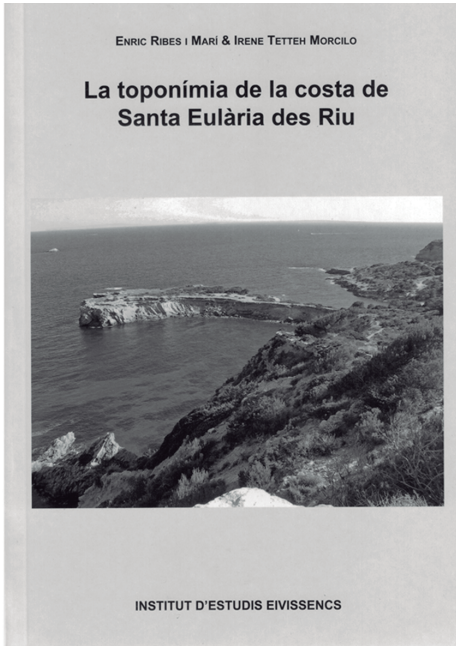
Enric Ribes i Marí. (Eivissa, 1955). Llicenciat en filologia catalana per la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) l'any 2003. Doctorat *cum laude* l'any 2010 a la Universitat de València amb la tesi *Toponímia i dialecte a Eivissa i Formentera: El paper dels topònims en la recerca dialectal: l'exemple de la costa pitiüsa*. Ha set professor d'ensenyament secundari a Eivissa i des de 2013 a Maçanet de la Selva, professor associat de la UIB i professor consultor de la UOC. Fou regidor de l'Ajuntament d'Eivissa,

conseller del Consell Insular d'Eivissa i Formentera, diputat del Parlament de les Illes Balears i del Congrés dels Diputats.

L'any 1978 va formar part de l'equip de l'Institut d'Estudis Eivissencs (IEE) que redactà el document *Toponímia bàsica de les Pitiüses* juntament amb Marià Villangómez, Isidor Marí, Josep Marí i Joan Marí Cardona. És autor de *Sa llengua d'Eivissa i Formentera: Lliçons bàsiques*, publicat tres vegades a *Diario de Ibiza* entre 1978 i 1981. L'any 1986 publicà *Sabíeu que...? Paraules d'Eivissa i Formentera*. També és autor de les obres *Aportació pitiüsa al Diccionari Català-Valencià-Balear* (1991), que va guanyar el Premi de la Nit de Sant Joan 1976, i de *Noms de lloc* (1992). L'any 2005 Publicacions de l'Abadia de Montserrat li publicà *La supervivència de la toponímia precatalana d'Eivissa i Formentera i l'Onomasticon Cataloniae*, que fou la seua tesi de llicenciatura.

Els seus estudis sobre la toponímia costanera de les Pitiüses han quedat recollits en els llibres *La toponímia de la costa de Sant Joan de Labritja* (1993), *La toponímia de la costa de Sant Antoni de Portmany* (1995, 2^a ed. 2023), *La toponímia costanera del municipi d'Eivissa* (2006), *La toponímia de la costa de Sant Josep de sa Talaia I. Les parròquies de Sant Agustí des Vedrà i de Sant Josep de sa Talaia i sa Conillera, l'illa des Bosc, s'Espartar i ses Bledes*, en col·laboració amb Neus Marí Planelles (2023) i *La toponímia de la costa de Santa Eulària des Riu: les parròquies de Jesús, Santa Eulària i Sant Carles i l'illa de Tagomago*, en col·laboració amb Irene Tetteh Morcilo (2023). Ha recollit també la toponímia de Maçanet de la Selva, on ha set professor i director de l'IES d'aquesta localitat des de 2014 fins a la seua jubilació el 2018.

Ha conreat també la creació literària, amb contes infantils com ara *Na Mora i na Neu* i novel·les com: *Solcar un mar de foc* (1990) i *Pecat de titelles* (1997). De la seua tasca de periodista desenvolupada al llarg d'anys a *Diario de Ibiza*, *La Voz de Ibiza* i *La Prensa de Ibiza* és el recull d'articles *Una veu d'Eivissa* (1991).

Entre 1992 i 1998 fou secretari de redacció de l'*Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera* i coordinà els dos primers volums. Fou directiu de l'IEE entre 1975 i 1983. Des de 2011 és director de la revista *Eivissa*, publicació que ja havia dirigit entre el 1979 i 1980.

El 2005 fou distingit per l'IEE amb la Menció d'Honor Sant Jordi. El 2006 fou nomenat membre corresponsal de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i des del 2020 n'és membre nume-

rari. Ha set president de la Comissió d'Onomàstica de l'IEC i actualment és director de l'Oficina d'Onomàstica de la mateixa institució. És també membre de la Comissió Tècnica d'Assessorament Lingüístic de la UIB. El seu darrer llibre, publicat el 2024, és *Isidor Marí Mayans. El compromís ètic i polièdric*. Actualment està treballant en una nova novel·la. Fa uns anys va donar la seua biblioteca a l'Arxiu Històric d'Eivissa i Formentera (AHEiF).

Obres d'Enric Ribes i Marí disponibles a la Biblioteca de Can Ventosa i la Biblioteca especialitzada de Can Botino

- *Sabíeu que...? Paraules d'Eivissa i Formentera*. Eivissa: Consell Insular d'Eivissa i Formentera, 1986.

- *Solcar un mar de foc*. Eivissa: Can Sifre, 1990.

- *Aportació pitiüsa al Diccionari Català Valencià Balear*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 1991.

- *Una veu d'Eivissa*. Eivissa: Can Sifre, 1991.

- *Noms de lloc*. Eivissa: Can Sifre, 1992.

- *Na Mora i na Neu*. Eivissa: Can Sifre, 1993.

- *La toponímia de la costa de Sant Joan de Labritja*. Eivissa: Can Sifre, 1993.

- *La toponímia de la costa de Sant Antoni de Portmany*. Palma: Institut d'Estudis Balearics, 1995.

- *Pecat de titelles*. Palma de Mallorca: Can Sifre, 1997.

- *Llengua i terra unides*. Palma de Mallorca: Can Sifre, 2004.

- *La supervivència de la toponímia precatalana d'Eivissa i Formentera i Onomasticon Cataloniae*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.

- *La toponímia costanera del municipi d'Eivissa*. Eivissa: Mediterrània-Eivissa, 2006.

- *La toponímia de la costa de Sant Josep de sa Talaia. I.* / Neus Marí Planells; Enric Ribes i Marí. Eivissa; Institut d'Estudis Eivissencs, 2023.

- *La toponímia de la costa de Santa Eulària des Riu* / Enric Ribes i Marí; Irene Tetteh Morcilo. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs, 2023.

- *La toponímia de la costa de Sant Antoni de Portmany*. Eivissa: Miquel Costa Editor, 2023.
- *La toponímia de Formentera* / Vicent Ferrer i Mayans & Enric Ribes i Marí. Barcelona: Societat d'Onomàstica, 2023.
- *Onomàstica de Maçanet de la Selva*. Volumes I i II. Barcelona: Societat d'Onomàstica, 2023.
- *Toponímia d'Eivissa i de Formentera i altres estudis d'onomàstica* / Edició de Mar Batlle & Enric Ribes i Marí. Barcelona: Societat d'Onomàstica, 2024.
- *Isidor Marí Mayans. El compromís ètic i polièdric*. Mallorca; Lleonard Muntaner, Editor, 2024.

Enric Ribes i Marí editor literari, traductor, coautor i prologuista

- *Romanços per a després d'una vidassa* / Antoni Cardona i Bonet; pròleg d'Enric Ribes i Marí. Eivissa: Can Sifre, 1990.
- *Cròniques del West-Side* / Toni Roca; pròleg d'Enric Ribes i Marí. Eivissa: Can Sifre, 1993.
- *Es llop Moltpelut i sa carrera de ses someres* / Antoni Cardona Bonet. Mallorca: Can Sifre, 2003.
- *Sa donzella, s'eriçó i sa cadernera* / Antoni Cardona. Mallorca: Can Sifre, 2003.
- *Un senyor molt vell amb un cotxe molt vell* / Iolanda Bonet. Mallorca: Can Sifre, 2003.
- *Cinc aportacions a la toponímia de les Pitiüses* / Enric Ribes (edit.), Felip Cirer i altres. Sant Jordi de Ses Salines (Eivissa): Res Pública, 2001.
- *Mossons i banyaculs* / Mª Neus Garcia Ferrer. Mallorca: Can Sifre, 2002.
- *Quart creixent* / Jaume Ribas. Mallorca: Can Sifre, 2003.
- *Obert per defunció* / Maria Victòria Secall. Mallorca. Can Sifre, 2006.
- *Poemes escollits* / Rainer Maria Rilke. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Fotos de Petra* / Joan Ramon Cerdà. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Dissabte* / Joan Ramon Cerdà. Mallorca: Can Sifre, 2006.

- *Les noces de paper d'estrassa* / Joan Guasp. Mallorca: Can Sifre, 2006
- *Amor d'avar, avar d'amor* / Marià Villangómez. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *El guerrer malaquès* / Albert Herranz. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Carrer de Blanquerna* / Miquel López Crespí. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Lladriola en cant* / Vicent Calonge Gustà. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Bobóbabàbüü* / Joan Guasp. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Delit i dol d'amor* / Jaume Ribas Prats. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Safrà* / Antònia Maria Fiol. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Travessera* / Josep Manul Esteve. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *L'Atlàntida* / Jaume Miró Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Jo no, i tu?* / Jean Serra. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *2... o morir sens ser vista* / Iolanda Bonet. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Delit i dol d'amor* / Jaume Ribas. Ciutat de Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Dos viatgers romàntics: George Sand i Frédéric Chopin* / Miquel López Crespí. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Enjogassats i dispersos* / Isidor Marí. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Veritat o mentida* / Vicent Tur. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Lluny. Els captius d'Ibòsim* / Vicent Ferrer. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *El fill del segle* / Miquel Àngel Vidal. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Contra la destrucció imparable* / Pere Roselló Bover. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Sexty-Nine* / Antoni Cardona. Mallorca: Can Sifre, 2006.
- *Un al·lot eivissenc a la guerra civil* / Rafel Tur Costa; traducció d'Enric Ribes i Marí. Eivissa: Mediterrània-Eivissa, 2007.
- *La llar silent* / Jaume Ribas. Mallorca: Can Sifre, 2007.
- *En un somni de pirates* / Vicent Ferrer. Mallorca: Can Sifre, 2007.
- *Mínim equipatge* / Mario Riera. Mallorca: Can Sifre, 2007.
- *Terra ferida* / Mario Riera. Mallorca: Can Sifre, 2007.
- *Sementy* / Antoni Cardona. Mallorca: Can Sifre, 2007.
- *Després de pondre's la lluna* / Marià Villangómez: Mallorca: Can Sifre, 2007.
- *Passat festes* / Jaume Ribas. Mallorca: Can Sifre, 2007.

- *El jardí dels amants* / Marià Villangómez. Mallorca: Can Sifre, 2008.
- *Recomençaments* / Bartomeu Ribes. Mallorca: Can Sifre, 2008.
- *El cos desanimat* / Antoni Cardona. Mallorca: Can Sifre, 2009-2010.
- *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Eivissa i Formentera* (16 i 17 de maig 2008). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans; Institut d'Estudis Eivissencs, Consell Insular d'Eivissa, Ajuntament d'Eivissa, Consell Insular de Formentera, 2010.
- *Darrere les ones* / Iolanda Bonet, Cis Lenaerts. Mallorca: Can Sifre, 2011.
- Coautor: *I si passa, què ens passa? Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera davant la independència de Catalunya* / Diversos autors. Maó: ed. Arrela, 2015.

Obres de l'autor al Llegat Villangómez (Can Botino)

- *Na Mora i na Neu*. Eivissa: Ítaca, 1980. Amb dedicatòria de l'autor a Marià Villangómez.
- *Na Mora i na Neu* (2^a ed. corregida). Eivissa: Can Sifre, 1993. Amb dedicatòria de l'autor a Marià Villangómez.

Obres de l'autor al Fons Jean Serra (Can Botino)

- *Sa llengua d'Eivissa i Formentera: Lliçons bàsiques*. Recull d'articles publicats pel Diario de Ibiza per primera vegada, de 1978 a 1980 i reproduïts, a continuació, dues vegades més, durant els anys següents.

Obres de l'autor a la Biblioteca Florenci Arnán (Can Botino)

- *Ibiza y Formentera: mar y tierra desde el cielo* / Diversos autors. Palma: Hora Nova: Consell Insular d'Eivissa i Formentera, 1999.

